

Referanser:

Arkivsak: 22/00480-6

Saksdokumenter:

Utkast til veiledning

Retningslinjer for vigslede kateketers sakramentsforvaltning i Borg bispedømme (3)

Kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner

Sammendrag

Bispemøtet hadde i 2022 samtaler med både Kirkelig Undervisningsforbund KUFO (BM 11/22) og Diakonforbundet (BM 35/22) om henholdsvis katekettjenesten og diakontjenesten. Et punkt til oppfølging som var særlig viktig for begge grupper, var klargjøring av kateketens og diakonens gudstjenestelige og liturgiske funksjoner. Tilbakemeldingene fra KUFO og Diakonforbundet peker på at det er stor variasjon i hvordan retningslinjene følges opp i praksis.

Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner er vedtatt av Kirkemøtet 14. november 2021. Bispemøtets sekretariat vil ikke foreslå endringer i retningslinjene, men anbefaler at Bispemøtet vedtar en veileder til retningslinjene.

Forslag til vedtak

Bispemøtet ser behovet for en mer omforent forståelse og enhetlig og forutsigbar praktisering av Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner.

Bispemøtet vedtar vedlagte forslag til veileder, med de endringer som kommer fram i møtet.

Saksorientering

Bakgrunn

Fra samtalene med KUFO og Diakonforbundet ble det vedtatt flere oppfølgingspunkter, og blant disse var å klargjøre kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner:

- Behov for avklaring av kateketens liturgiske funksjoner i gudstjenester knyttet til undervisningstjenesten, i tråd med «Retningslinjene for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner».
- Behov for avklaring om fullmakt til sakramentsforvaltning i tilknytning til undervisningstjenesten når prest ikke er til stede (BM 11/22).
- Bispemøtet vil ta initiativ til å klargjøre hva som er diakonenes rolle i gudstjenesten, særlig med tanke på nattverdforvaltning, jf. Retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner punktene 3.1.4 og 3.1.5 (BM 35/22).

Kateketens og diakonens liturgiske og gudstjenestelige funksjoner er nedfelt i retningslinjer fastsatt av Kirkemøtet 14.november 2021: [retningslinjer for kateketens og diakonens gudstjenstelige funksjoner 2021.pdf \(kirken.no\)](#) Retningslinjene tar utgangspunkt i tjenesteordningene og vigslingsliturgiene. De springer ut av tjenestenes egenart, og gudstjenesten som del av menighetens undervisning og gudstjenesten som diakonal i sitt vesen. Både kateketen og diakonen har dermed en naturlig plass i gudstjenesten.

Tilbakemeldingene fra KUFO og Diakonforbundet peker på at det er stor variasjon i hvordan retningslinjene følges opp i praksis. Noen kateketer og diakoner melder om at det ikke gis rom fra arbeidsgiver til å kunne bruke arbeidstid på gudstjeneste, og noen melder om at de ikke slipper til av lokal sokneprest. Begrepet medliturg, som kom med gudstjenestereformen, har bidratt til klarhet ved at det ikke gjøres forskjell på om det er en vigsløst medarbeider eller en frivillig medarbeider som er i rollen som medliturg. Det er et spørsmål om hva vigslingen, med det ansvar og den forpliktelse den innebærer, betyr for hvilken rolle man kan ha i gudstjenesten.

Rapport fra KUFOs livsløpsutvalg

KUFO nedsatte i 2022 et livsløpsutvalg, med oppdrag å kartlegge hvilke faktorer som spiller inn på om kateketjenesten i Den norske kirke kan være en livslang tjeneste. Kateket Anny Holien gjennomførte en kvalitativ intervjuundersøkelse, og leverte høsten 2023 rapporten «I det lange løp». Undersøkelsen peker på seks tema som peker seg ut som viktige for det å stå i tjeneste som kateket. Blant disse er vigsling og biskopens tilsyn, og mest relevant i denne sammenhengen er at gudstjenestelige funksjoner er et av temaene som trekkes opp.

Det å delta i gudstjenesten og ha liturgiske funksjoner trekkes fram som en identitetsbærende oppgave for kateketer, som de knytter til undervisningsoppdraget. Dette er på selvstendig grunnlag i kraft av undervisningsansvaret. Kateketen bidrar og utfyller med pedagogisk kompetanse, og styrker dermed gudstjenesten som lærende fellesskap i menigheten. I tillegg trekkes det fram at deltakelse i gudstjenesten synliggjør undervisningstjenesten, og kan bidra til rekruttering.

En annen utfordring som trekkes fram i rapporten er at flere opplever begrenset handlingsrom og autonomi i forbindelse med gudstjenestelige funksjoner, og at dette er en slitasjefaktor. Retningslinjene oppleves som for åpne, noe som skaper uforutsigbarhet. Det er stor variasjon hvordan dette fungerer i menighetene, og mye er avhengig av lokal sokneprest. Ifølge retningslinjenes punkt 1.3 skal omfanget av kateketen og diakonens tjeneste knyttet til gudstjeneste og kirkelige handlinger forankres i menighetens lokale grunnordning og medarbeiderens stillingsbeskrivelse. Det råder usikkerhet om dette blir gjort, og i hvilken grad det følges opp. Det pekes på at dette må forankres hos både lokal arbeidsgiver og prost.

Tydeliggjøring

Det er ikke gjennomført tilsvarende undersøkelse blant diakoner, men det er grunn til å anta at samme problemstillinger gjelder også for den gruppen. Generalsekretær og rådgiver fra Bispemøtets sekretariat hadde et møte med fagforeningene for kateketer, diakoner og kantorer, der bl.a. denne saken ble omtalt, og nevnte tematikk ble bekreftet også fra Diakonforbundet. Det ble understreket, som i samtalen i 2022, at ønsket om klargjøring av

de gudstjenestelige funksjonene ikke handler om at kateketen og diakonen ønsker å være prest, men at det har sitt grunnlag i at gudstjenesten er en del av undervisningsoppdraget og kirkens diakonale oppdrag.

Større endringer i retningslinjene for kateketens og diakonens gudstjenestelige funksjoner må vedtas av Kirkemøtet, og vil dermed kreve en større prosess. Det er trolig heller ikke nødvendig, da mye kan gjøres med å gjøre retningslinjene bedre kjent og omforent lokalt. Rapporten fra livsløpsutvalget peker på at det må forankres bedre hos begge arbeidsgivere lokalt, hos prost og kirkeverge. Dersom det oppstår uenighet eller andre utfordringer må det løftes opp til biskop, jf. tjenesteordningene for kateketer og diakoner §7:

«Ved utførelse av gudstjenestelige og liturgiske funksjoner står kateketen under ledelse av forrettende prest. Ved uenighet om utførelsen av disse funksjoner, drøftes saken mellom partenes arbeidsgivere. Dersom det ikke oppnås enighet, avgjøres saken av biskopen.»

Dette ser i praksis ut til å fungere ulikt i bispedømmene. Noen har en form for skriftlig veileder, mens andre ikke har det. Bispemøtet kan bidra til større grad av forutsigbarhet og felles forståelse av hvordan retningslinjene skal forstås i praksis ved å lage en felles veileder. Som biskoper må man kunne tydeliggjøre når det er naturlig at kateketen og diakonen er med i kraft av sitt fag og vigsling. Gudstjenesten er en felles handling der vi har ulikt ansvar.

Sekretariatet har undersøkt hva som finnes av skriftlige veiledninger/orienteringer o.l. Det mest omfattende vi har kjennskap til er i Borg bispedømme, der forrige Borg biskop i 2015 sendte ut retningslinjer for hvordan dette skulle praktiseres i Borg bispedømme:

1. Etter søknad til Borg biskop kan vigslede kateketer gis en tidsavgrenset fullmakt til å forvalte dåp og nattverd.
2. Søknaden skal anbefales av sokneprest, som er ansvarlig for forvaltningen av Ord og sakrament i soknet, og sendes biskopen tjenestevei via prost.
3. Fullmakten gjelder sakramentsforvaltning på gudstjenester innen rammen av menighetens undervisningstjeneste.
4. Fullmakten gis for en tidsavgrenset periode på 2 år og kan fornyes.
5. Ved sakramentsforvaltning skal kateket bære godkjent liturgisk drakt (alba med skråstilt stola).
6. Der prest medvirker er det naturlig at det er presten som er sakramentsforvalter.

Fra Agder og Telemark meldes det at retningslinjene skal følges, uten at man har oversikt over om det faktisk skjer. Det gis imidlertid fullmakt for en bestemt periode til å være liturg med sakramentsforvaltning *også* ved gudstjenester som går ut over deres naturlige tjenesteområder. Det *kan* tolkes dithen at det ikke er behov for fullmakt ved f.eks. gudstjenester i forbindelse med trosopplæringstiltak eller gudstjenester med diakonalt preg.

I Stavanger gis ingen generelle fullmakter, men fullmakter gis primært til vigslede. Det kan være vikartjeneste i en avgrenset periode, til enkeltgudstjenester, til diakonale gudstjenester/samlinger eller trosopplæringstiltak, eller for å løse kriser på kort varsel med biskopens fullmakt.

Fra noen andre bispedømmer meldes at man i hovedsak følger retningslinjene og tjenesteordningene.

Vedlagt er utkast til veiledning.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Skriv inn teksten her